

моральних, правових норм роботи в сфері інформаційних технологій та додержуватися їх принципів на практиці; навчати дітей безпечної роботи з комп'ютером та Інтернетом.

Діти мають уміти розрізняти шкідливу і корисну інформацію; вміти відстоювати свої права в інформаційній сфері; розвивати психічну стійкість до негативних інформаційних впливів та різного роду залежностей (комп'ютерної, мережевої, ігрової та ін.); розвивати критичне мислення, бути спроможним відстоювати свої переконання, зберігати свою мовну, національну ідентичність, перетворювати інформацію у соціально корисну.

Саме тому необхідно виробити систему прийомів для забезпечення інформаційної безпеки дітей, формування інформаційної культури; навчати їх працювати з інформацією, адекватному сприйняттю й оцінці інформації, її критичному осмисленню на основі моральних та культурних цінностей. Тобто забезпечення комплексної безпеки дитини, що досягається при поєднанні нормативних, організаційних, навчально-виховних, програмно-технічних заходів і засобів у співпраці ДНЗ з родиною.

1. Griffiths M. Gambling on the Internet: A brief note // Journal-of-Gambling-Studies; 1996, Win Vol. 12 (4), pp. 471–473.
2. Scott D. The effect of video games on feelings of aggression // Journal of Psychology. 1995. V. 129.
3. Комп'ютерно-ігрове середовище у дитсадку: використати можливості, усунути небезпеки // Дошкільне виховання. – 2013. – №6. – С.22.
4. Лаврентьева Г. Пропедевтика навчання основ інформатики у старшому дошкільному і молодшому шкільному віці / Г. Лаврентьева // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Том 35. – №3. – С. 22–35.
5. Малых Т. А. Педагогические условия развития информационной безопасности младшего школьника: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / Малих Татьяна Александровна; Иркутск. гос. пед. ун-т. – Иркутск, 2008. – 20 с.

This article describes process for preschool children training in the information society and development conditions for providing children information safety.

Key words: *information competence preschool children, computer gaming environment, children information safety.*

УДК 004.031.42:371.3:376.58
ББК 74–251

Надія Лазарович

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ЇХ НАВЧАННЯ

У статті проаналізовано значення пізнавальної активності дітей раннього віку для розвитку інтелектуальної обдарованості. Обґрунтовано використання інтерактивного навчання як важливого чинника для розвитку пізнавальних здібностей дітей раннього дошкільного віку. Наведено і проаналізовано основні завдання інтерактивного навчання дошкільників.

Ключові слова: *пізнавальна активність, пізнавальні здібності, інтерактивне навчання, інтелектуальна обдарованість, навчально-виховний процес, ранній вік, завдання.*

Постановка проблеми. Проблема пізнавального розвитку дитини дошкільного віку впродовж багатьох років посідала одне з центральних місць в психолого-педагогічних дослідженнях. Сьогодні актуальність її знову зросла, це пояснюється усвідомленням значущості фундаменту розумового розвитку, який формується в дошкільному дитинстві, для становлення гармонійної, високоінтелектуальної особистості. Більше того, наукові дослідження засвідчують, що пізнавальна активність в ранньому віці, подальший розвиток пізнавальних здібностей, дає можливість діагностувати обдарованість на більш ранніх вікових етапах.

Інтелектуально обдарована дитина вирізняється гарною пам'яттю, жвавим мисленням, допитливістю, добре розв'язує різні завдання, логічно викладає свої думки, вміє практично застосовувати набуті знання. У всіх без винятку інтелектуально обдарованих дітей яскраво виражена пізнавальна потреба, що полягає в пошуку нового знання, у задоволенні потреби в розумовій діяльності. Талановиті діти постійно шукають для себе складної інтелектуальної роботи, для них саме вона є найбільшим задоволенням. Відомий дослідник обдарованості Н. Лейтес зазначає, що обдаровані діти є "справжніми маленькими трудівниками", які відчують "задоволення працюючи". Їх схильність до праці він вважає "виявом самої обдарованості" [6].

На думку О. Кульчицької [6], інтелектуально обдаровані діти, на відміну від своїх однолітків, відчують потребу в розумовому навантаженні, іноді надаючи їй перевагу перед різним видам матеріального заохочення; володіють високою загальною активністю розуму, налаштованістю до інтенсивних і напружених розумових зусиль; вміють легко мобілізувати сили для досягнення пізнавальної мети; відрізняються здатністю до зосередження, тривалої підтримки розумової напруги, до поновлення розумових зусиль; відчують потребу в поновленні й ускладненні розумового навантаження; схильні до класифікації, систематизації, засвоєння енциклопедичних знань; відрізняються глибоким розвитком формальних аспектів суджень та інтелекту; легко змінюють хід думок, продукують несподівані припущення, домисли; характеризуються несподіваними зіставленнями, узагальненнями, що відрізняються оригінальністю; володіють значною розумовою самостійністю; характеризуються дуже високим темпом розумового розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. У пізнавальній сфері інтелектуально обдаровані діти характеризуються всепоглинаючою цікавістю, спрагою до інтелектуальної стимуляції; широким колом інтересів (водночас, вони пручаються "усебічному розвитку", з малих років виявляючи цікавість до якогось одного виду діяльності (музики, математики, спорту); здатністю з раннього віку розмірковувати над такими явищами, як смерть, потойбічне життя, релігійні вірування, філософські проблеми; інтересом до загадок, гри слів тощо; раннім мовним розвитком, швидким накопиченням словникового запасу, відмінною пам'яттю; здатністю легко справлятися з пізнавальною невизначеністю [6].

М. Холодною запропоновано психологічну модель інтелектуальної обдарованості [6], яка дозволяє розрізнити ранню обдарованість, що є наслідком особливостей вікового дозрівання (феномен вундеркіндів), а також власне інтелектуальну обдарованість, яка пов'язана із екстраординарною інтелектуальною успішністю в реальній діяльності людини (феномен талановитості). На її думку, власне інтелектуальна обдарованість – це результат тривалого внутрішнього процесу побудови і зростання індивідуальних когнітивних ресурсів особистості, напрям якого визначається специфічними формами організації пізнавального досвіду людини, які характеризують унікальність її розуму.

Проблема активності дітей посідає чільне місце в психолого-педагогічних дослідженнях Л. Вигодського, П. Гальперіна, О. Запорожця, І. Люблінської, Л. Божович [5]. Вчені наголошують, що задля її досягнення дитину слід ставити в умови постійного самовдосконалення, пошуків нових шляхів розв'язання завдань. Пізнавальний розвиток малюка в період раннього віку, характеризується інтенсивним розвитком сприймання. За висловом Л. Вигодського, всі інші психічні функції в цьому віці розвиваються “навколо сприймання, через сприймання і за допомогою сприймання”[2]. Саме якісні зміни в характері сприймання є новоутворенням у пізнавальній сфері дитини раннього віку. Сприймання з акту реагування на предмет перетворюється на акт орієнтації в предметах. Увагу малюка привертає предмет, з яким діє дорослий. Дитина прагне оволодіти ним, але спосіб і зразок дії з предметом належить дорослому. Така ситуація містить суперечність, що полягає у відсутності засобів самостійно задовольняти власні бажання. Цю суперечність можна розв'язати лише в спільній діяльності з дорослим, спрямованій на засвоєння суспільно вироблених способів дій з предметами. Таким чином розвиток дитини здійснюється через спільну діяльність з дорослим, яка передбачає докладання спільних зусиль для досягнення спільного результату.

Діяльність дитини стосовно навколишнього середовища завжди є опосередкованою стосунками дитини з дорослим. З'ясування дитиною значення предмета і використання його за призначенням можливе лише у співробітництві з дорослим. Основу такого співробітництва становить мовленнєве спілкування. Навколо спільних дій і розгортаються нові для дитини форми спілкування з дорослим. Мовлення в ранньому дитинстві розвивається через удосконалення розуміння мови дорослих та внаслідок формування власної активної мови дитини. Удосконалення розуміння мови впродовж раннього віку, завдяки розвитку уяви, дає можливість використовувати її як основний засіб пізнавальної діяльності. Отже, провідні форми діяльності в дитячому віці організовуються дорослими, спілкування з ними є висхідною умовою формування свідомості і особистості.

Мета статті: обґрунтувати ефективність інтерактивних методів навчання у розвитку пізнавальної активності обдарованих дітей раннього дошкільного віку.

У віці раннього дошкільця дитина висловлює вголос свої внутрішні роздуми. Вона ще не навчилася міркувати мовчки, як це прийнято робити в нашому суспільстві. Для таких міркувань вголос, дитині потрібно слухача. Це може бути інша дитина – одноліток, або хтось з дорослих. Дитина спокійно сприймає ляльку чи ведмедика, як партнера для розмов – міркувань.

Озвучені внутрішні міркування дитини не враховують потреби слухача. Такі роздуми вголос є основою для розумового розвитку дитини. Їх необхідно заохочувати під час навчально-виховного процесу.

Готовність педагога до співпраці з обдарованими дітьми визначається наявністю у нього певних професійних якостей, насамперед теоретичних знань і практичного досвіду. Дослідниками у сфері підготовки кадрів для навчання обдарованих дітей розроблено ряд положень відносно знань, умінь та навичок, якими повинні володіти педагоги-вихователі, зокрема, ними акцентується увага на уміннях розвивати пізнавальну активність дітей [4]. До основних умов ефективного розвитку інтелектуальних здібностей дошкільників належать заохочування та стимулювання запитань, які допомагають дитині природньо розвивати та поглиблювати свої знання.

В практиці дошкільного виховання ці факти враховувалися і реалізовувалися в завдання формувати не систематизовані, а системні знання, вирішення яких спричиняє

необхідність змінити зміст і методи дошкільного навчання. Зокрема в Базовому компоненті дошкільної освіти пізнавальна активність дошкільника характеризується здатністю цікавитися невідомим, виявляти готовність до розв'язання проблемних ситуацій, здійсненням елементарних мислительних дій (аналіз, порівняння, синтез, узагальнення), оволодіння елементарними формами критичного мислення, творчої уяви, спостережливості, допитливості [1].

Інтерактивна форма роботи особливо доцільна для використання у навчально-виховному процесі з дітьми раннього віку. Слово "інтерактивне" складається з двох слів "інтер" та "активне" і означає – взаємно, спільно та рухливе, діяльне. Таким чином, "інтерактивне навчання" – це спеціальна форма спільної, взаємної організації пізнавальної діяльності дитини і педагога, дитини з дитиною, яка має конкретну, передбачувану мету створити комфортні умови сприймання об'єктів і явищ, ситуацій, за яких дошкільник відчуває емоційне піднесення, свою успішність, інтелектуальну спроможність [3].

Найкращий спосіб розвивати в дитини дошкільного віку нові знання через діяльність у різних куточках або центрах. У них діти займаються парами, мікрогрупами або малими групами разом з вихователем. Важливо, щоб діяльність була рухливою, жвавою та енергійною, з проблемними запитаннями, які починаються запитальними займенниками "як?" і "чому?", заохочування самостійно, нешаблонно відповідати. Інтерактивне навчання з дітьми раннього дошкільного віку (1-3 роки) передбачає проведення дидактичних ігор, пошукових ситуацій (дид. ігри "Льодяники", "Нова іграшка", "Забута папка" та ін.) [2].

Поступово, збагачуючи досвід дитини щодо практичної предметної діяльності і спілкування з дорослим, який помічав і підтримував найменші досягнення дитини, зростає зацікавлене ставлення до спільної з ним праці, удосконалення предметних дій, що в свою чергу сприяє значному підвищенню пізнавальної активності.

Застосовуючи інтерактивні методи в навчально-виховну роботу педагог має можливість вирішувати ряд методичних завдань:

- формування комунікативних вмінь;
- соціально-культурний розвиток особистості;
- розвиток мовлення дітей;
- формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прослуханого;
- формування цілісного сприймання світу, готовності до розпізнавання проблем, здатності розв'язувати сюжетні задачі, логічно міркувати, обґрунтовувати свої дії та виконувати дії за алгоритмом.
- розвиток розумових здібностей, емоційно-вольової сфери, пізнавальної активності та самостійності, здатності до творчості, самовираження і спілкування;
- розвиток навичок взаємодії у сім'ї, колективі, суспільстві шляхом активного спілкування із соціальним оточенням, накопичення комунікативної діяльності;
- розвиток активної мотивації дбайливо ставитися до власного здоров'я;
- розвиток пізнавальної, художньої обдарованості [3].

Маленькій дитині притаманна безпосередня цікавість. Все, з чим стикається малюк, привертає його кольором, формою, звучанням. А це, в свою чергу, викликає певні позитивні емоції. Зацікавленість надає мисленнєвій діяльності емоційну забарвленість і підвищує її продуктивність. Дитина стає здатною до тривалішої і стійкішої зосередженості уваги, вольовим зусиллям, демонструє самостійність у вирішенні пізнавальної чи практичної задачі. Позитивні емоції, що при цьому

переживаються – здивування, радість успіху, гордість в разі вирішення завдання, схвалення дорослих, – створюють у неї впевненість у своїх силах, стимулюють до нового пошуку.

Отже, якісна характеристика процесу пізнавального розвитку найперше виявляється зародженні і формуванні пізнавальної активності, яка в свою чергу характеризується пізнавальною потребою. Основними проявами є:

- увага і особливий інтерес до предмета;
- емоційне ставлення до предмета, різноманітність емоцій (подив, захоплення, радість новизни);
- дії, спрямовані на ознайомлення, розпізнавання нового предмета тощо;
- тривалість інтересу до нового матеріалу[2].

Отож, важливим є не пропустити мотиваційні аспекти, формувати готовність до пізнання, а не тільки озброювати способами. Майстерність виховного впливу полягає в тому, щоб пробудити і спрямувати саморух, саморозвиток, самостійну діяльність дитини, її пізнавальну активність, творчу ініціативу як у розв'язанні природних життєвих ситуацій, так і спеціально створюваних дорослим. Основною метою має бути пошук такого способу організації життя дітей в групі, щоб перед ними відкривався чудовий світ у живих фарбах, яскравих і трепетних звуках, через казку, фантазію, гру, неповторну дитячу творчість.

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Ред. ж-лу “Дошкільне виховання”, 1999. – 59с.
2. Індивідуалізація виховання дошкільника.: Навчальний посібник/ Ладивір С.О., Піроженко Т.О. та ін. – К. ,2007. – 152с.
3. Інтерактивні технології навчання: [наук.-метод. посібник] / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л. Кононко. – К.: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2003. – 243с.
5. Лазарович Н. Природа – джерело обдарованості. – Програма розвитку інтелектуальних і творчих здібностей дітей старшогодошкільного віку. – Івано-Франківськ, 2006. – 31 с.
6. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально- методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ “Галицька академія”, 2009. – 220 с.

The value of cognitive activity of early age children for development intellectual skills is analyzed in the article. Using of interactive education as an important factor for the development of early age children's abilities are substantiated. The main tasks of interactive education of the preschoolers are showed and analyzed.

Key words: *cognitive activity, cognitive abilities, interactive education, intellectual skills, educational process, early age, tasks.*

УДК 373.2:792.07
ББК 71.100.544

Лілія Макаренко

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ФУНДАМЕНТ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

У статті розглядаються вимоги щодо організації театралізованої діяльності в сучасному дошкільному навчальному закладі, які відображені в Базовому компоненті дошкільної освіти.